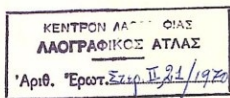

22

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

Α'
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις)... ΛΟΥΤΑΝΦΙ.....
(παλαιότερον ὄνομα :), Ἐπαρχίας... ΘΗΒΩΝ...
Νομοῦ... ΒΟΙΩΤΙΑΣ.....
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Χαράς...
Σοῖου Ν. Τζάνης... ἐπάγγελμα... Διδάσκαλος...
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Λουτάνφι Θιβῶν γ. 28^η διεύθυν. 99 Ν. Τζάνης...
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... 3.....
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον... Παπακαστασίαν... Θεόδωρος...
.....
ἡλικία... 50... γραμματικαὶ γνώσεις... δημοτικαί...
..... τόπος καταγωγῆς... Λουτάνφι...

β) Παπακαστασίαν Γεώργιος - 50 - Λουτάνφι...
γ) Κολάτος Νικόλαος - 55 - Λουτάνφι...

Α. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ
βοσκήν ποιμνίων ; Χιὰ' εὐφραίν. αὐτ. ῥάπες, εὐδ. ἢ πιδι-
νή. ξηλάω (βαριναί) διὰ βοσκήν...
Ἐπὶ τῶν χωριστῶν ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
ματα ; Χυρίοται.....
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς
π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητες· δ) εἰς μονὰς κλπ. Εὐφ. εὐβίνα
Πρόσωπα... θορ. παρκοίτον. Εὐφ. γαιοκτήμονες.....
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν
του ; Σιμβάικων. νου. κα. δ. ο. Σο. τέκνον. ποι. μηχανοκτ.
φαρβάνι. περιεστέρον. ἐμύρεα. Βελ. σερικονδ. αὐ.....

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; *ἐξ ἀμφοτέρων*.....

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ; *ἐν παρεργῳ καὶ ἡμερομίσθιοι καὶ*.....

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποῖοι ἐργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; *κυριῶς μὲν οἰκόμειροι καὶ οἰκογενεαὶ ὦν*.....

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημα-κατόροι κλπ.)..... Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ τῶν θέσις ;... *ὅμοια μὲ τὴν ἀσπίδα*.....

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβὴ τῶν ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα ;) *ἀπὸ δι' ἀσπίδα*
4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποῖαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ἡμερομίσθιον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ; *ἐποχικῶς μισθοιοῦντο κατὰ τὸν ὅρον καὶ ἀπαιτομένην ἐν μετρίῳ, ἐκπρόβου καὶ ἐλαττωμένην ἐργαζομένης ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ ἐλάμβανον ἐξ ἀμοιβῆς εἶδος εἰς*.....

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; *ἐκ τῆς ἐπαρχίας καὶ ἀπὸ τῆς ἀσπίδος καὶ ἀπὸ τῆς ἀσπίδος καὶ ἀπὸ τῆς ἀσπίδος*.....

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπῆγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; *κατὰ τὸν ὅρον ἐξ ἐπαρχίας καὶ ἀπὸ τῆς ἀσπίδος καὶ ἀπὸ τῆς ἀσπίδος καὶ ἀπὸ τῆς ἀσπίδος*.....

β) Ἐπῆγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται *καὶ*... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πρ-ματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ; *ὅχι*.....

- δ'. 1) Πῶς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλαμιᾶς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος;

Τὰ χωράφια... ἐλιπαίνοντο... κυρίως διὰ τῆς ζωοκοπῆς καὶ
βρωμασμάσεως... κατεβ. δὲ κέρρον... ἴσθον... διὰ τῆς ζωϊκῆς κόπρον.

- 2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; *Περὶ τὰ 1935. ἔπειτα ἐδαμάνθησαν μετὰ ἀνάγκην καὶ αὐτῶν.*

- ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; *Ἄρ. τὸ 1910... καὶ... ἐντεῦθεν.*

- 1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατεσκευάσθη τὸ ἄροτρον τούτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; *Τὸ μονόφτερον εἰς τὴν ἀρσὴν. Τὸ δίφτερον εἰς τὰ ἀρούρια. Κατεσκευάσθη ἐκ τοῦ ἀρσῆ.*

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄρότρου με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

- 1..... 4..... 7..... 10.....
2..... 5..... 8.....
3..... 6..... 9.....

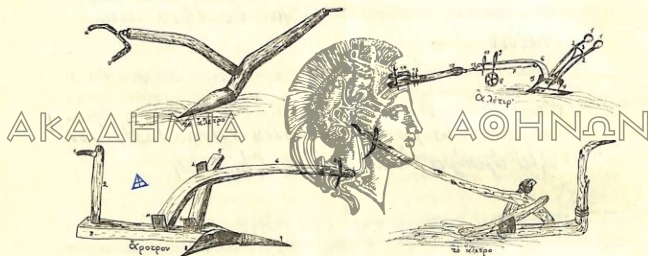

- 2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρῇσει;) *1935*
3) Μηχανὴ θερισμοῦ (μὲ *φῶα*) *1915*

- 4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν).....1915
 5) Μηχανή ἄλωνισμοῦ1915

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον *Σήμερον.. δια. διαρχι αὐτῶν..*
διαρχα.. εὐφραίνεσθαι.. ἐν χρόνῳ αὐτοῦ.. ἡρώδης.. ὁ ἡγεμόν..
μὲν.. (1.-9).. ἐκμαρτύρησθαι.. κ. κ. εὐχόμενα..

- 2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

- 3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφορῶν μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Ἐάν ὑπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρί-
θμησιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιδῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. – Ἰχνογραφή-
σατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν
εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

ἦτο... ἐν... δι' ἄλλ. λαί... χρήσιν:.....

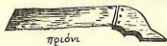
- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου; ..ἐπίμικτες.....

- 6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου; ..ξύλου.....

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφαῖ κλπ.).....

τριβή... - ξυλοφαῖ... - ἀρίδι.....

8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος. *ἡμιονοί. (εὐαλωτάτα. βοεῖς).*

β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν ; *οὐ. (ζεῦγαι).*

9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ; *διὰ τὰ βόδια. (εὐαλωτάτα).*

Ὁ γὰρ ἀπὸ εἰδεργεῖας ἀλιεῖται καὶ ἀπὸ βοῶν καὶ καρό.

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτόν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεύλες, πιτζίλια κλπ.). *οὐ ζυγός. ἢ οὐ πανμοιότυπος. καὶ. ἀρσενία. ἀπὸ ἐργεῖας. ἀλιεῖται. ἀπὸ βοῶν καὶ καρό.*

10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερώς τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας. *οὐ ζεύλα. ἀπὸ ἐργεῖας. ἀλιεῖται. ἀπὸ βοῶν καὶ καρό.*

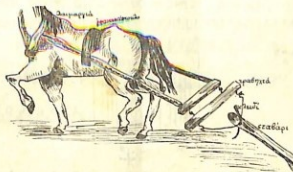
11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλοῦρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτόν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν). *οὐ κρίκος. ἀπὸ ἐργεῖας. ἀλιεῖται. ἀπὸ βοῶν καὶ καρό.*

12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἐνὸς ζώου ; *οὐ. ἀπὸ ἐργεῖας. ἀλιεῖται. ἀπὸ βοῶν καὶ καρό.*

Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ; *οὐ. ἀπὸ ἐργεῖας. ἀλιεῖται. ἀπὸ βοῶν καὶ καρό.*

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
την ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ τὰ προσδεθῆναι
εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

11. οὐκ ἐστὶν ἀποστολὴ ἐν τῷ χρηματικῷ, ἢ ἀμαρτίας, ἢ
νύμφας, ἢ προσδίδει, ἢ ἰατρικὴν, ἢ παροΐεται,
ἐν χρηματικῷ (ἐχόντων).....

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά

α) Ποιος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον); 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτῆτης τοῦ ἀγραῖ ἢ ἄλλος). 2) γυναῖκα. 3) υπέρβης. Σημειώσατε ποία ἡ συνθήκη εἰς τὸν τόπον σας ὁ ἄνδρας, ἐξουσίαν, ἢ ὑπερέβης.
Ἡ πραγματικὴ ἐξουσία εἰς τὸν τόπον σας ὁ ἄνδρας, ἢ ἡ γυναῖκα, ἢ ὁ υπέρβης.
Εἰς πόλιν, ἀστυνὰ, ὀχυρὰ, βίαν, ἢ ἑτέρα.

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ εὐλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) *ὁ ἀντ. εἶναι τὸ ἀρότρον μὲ τὰ ξύλα, τὰ κέρη, τὰ βόδια, τὰ βοσκὰ καὶ τὸν ἐλάσιν ἐπὶ τῷ κεφάλῳ τοῦ ἀρότρου, τὰ ξύλα τῶν ποδῶν καὶ τὸν ἐλάσιν ἐπὶ τῷ κεφάλῳ τοῦ ἀρότρου.*

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον. Εξ. στ. ἔχεις
 ρίζην κατω. το. ἔξαρτάματα. παίρνει καὶ ἴσως μαζὶ. τὴν ἀρτίαν
 αὐτοῦ καὶ ἀντικαθίστα, μετὰ τὴν ἐκδοσὶν το. δυνάμι. ἀνὰ τὴν αὐτὴν.

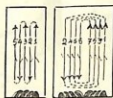
3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργανον μὲ σχοινί, τοῦ ὁποῖου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζώων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).

Μέσω σχοινιῶν, ὁποῖον τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα ζώων... καὶ πῶς...

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγένετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένης αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

Μετὰ τὸ ὄργωμα ἐγένετο... κατὰ τὰ α' ἡρώων... ἐπὶ μετὰ τὸ εὐδερνεία... κατὰ τὰ β'.....

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἄρου ἐγένετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορές ἢ σποριές, ντάμιες, σιασιές, μεσφράδες κ.λ.π.) ;

ἐγένετο ἐπὶ λωρίδας.....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἡ σποριά) ; μὲ αὐλακιάν ;

Ναὶ καὶ ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς τῆς μετῆς... 2. π. 1.8 μ. ἐκδοῦν.

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον μὲ σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῇται ἄροτρον ;

ἔσονται πάντα ἐπὶ ἡμεῖς.....

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μὲ τὸ ὕνι: καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ.

Διὰ τὸ ὄργωμα τὸ διὰ νοῖς μετὰ τὸ ὕνι... ἦσαν βαθιὰ ἐπὶ διὰ τὸν ἑσπερὶν ἐξαγρὰ.....

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων
ἢ ἄλλων. ἐν σπορᾷ

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

- 1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. ἐγίνοντο 2 ὀργώματα

ἐν Ἀπριλίῳ καὶ ἐν Μαΐῳ

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

ἐν Ἀπριλίῳ καὶ ἐν Μαΐῳ

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρανάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν....

1 ἔτος

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν. διὰ τὸν σίτον 2 καὶ διὰ τὸν κριθὸν 3

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται : α) κατὰ τὴν σπορὰν. π.χ. τὸ δισάκι εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ;

ἢ ἡ κοδάλι

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχόν ἄλλα μέσα) : 1) καθαρίζονται : τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἔλλειψοειδῇ σιδηρᾷ ράβδον, ἢ ὁποῖα ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; *Με! λιν.*

... δολιχὴν ἢ ζώνην (ἐξιδ. βουκέντρου) ...
... (σφαλαίνονται φωτογραφί. κ.) ...

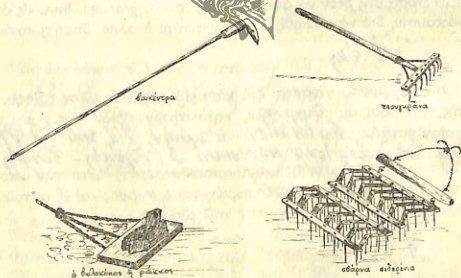
2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); *... ἐβαρνέμα. (ἐχσθισ. ἐβαρνέμα.) ...*

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποὺ δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπί κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1 - 3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχέδια ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχέδια τινῶν ἐκ τούτων).

ἔσθισμα. (ἐλφικ. ἐχσθισμα.)

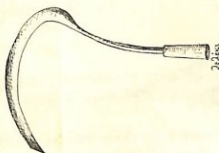
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) *Μετ' ἰα' ὀδοντωτά*
δρεπάνια.....

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφορῶν εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε. *Ἐπειδὴ εἶδαν:*
1) δρεπάνι ὀδοντωτό Ν° 2, 2) δρεπάνι ὀδοντωτό Ν° 11
καὶ 3) δρεπάνι με κόψη (ἐξ ὅσων γινώσκω)......

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφὴν τῶν ζώων (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). *Μετ' ἰα' 4*
δρεπάνι.

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἤτο ὀμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).....

Ἐὰ δρεπάνι... ὀδοντωτό
ἢ κοσά... ὀμαλὴ.....

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογράφησατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;.....

ὁ σκελετός... ξύλινος. Μετ' ἰα' 4 (μαχαίρι). Ἐὰ καὶ
μετ' ἰα' 4. ἀπὸ σιδήρου. μετ' ἰα' 4. χειρολαβή.....

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-
λοῦνται ἀγκαλιές. *ἡμέρια*

γ. Οἱ θερισταί.

- 1) Ποῖοι θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλων τόπων καὶ ποῖον ;

*ἄνδρες καὶ γυναῖκες δι' ὑπάρχον δόξα/ζικα
ἄρχοντες εἰς δόξα/ζικα εἰς τὴν μάχην καὶ γὰρ*

- 2) Πῶς ἡμείνοντο οὗτοι μὲ ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή· εἰς χρήμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μὲ τὰς πληροφορίες καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν)

*ἡμερομίσθιο εἶλε μὲ μεροκάματο εἶλε μὲ δόξα/ζικα
ἡ ἀμοιβή· ἦτο εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος (εἶδος καὶ
δόξα/ζικα) καὶ εἶδος λαλοῦν καὶ εἶδος
λαλοῦ (ταῖς ἡμέραις) εἰς τὴν μάχην εἰς τὴν μάχην*

- 3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμὸν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
λοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπωση (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ;

*ἔφεραν μὲ καὶ εἶδος καὶ εἶδος καὶ εἶδος καὶ εἶδος
εἰς τὴν ἀριστερὰν ἢ εἰς τὴν δεξιάν. εἶσαν ἔνα λοντρί..
εἰς τὴν μάχην*

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ;

ὁ ἐκείνους ἰδοὺς ἐκείνους... ὁ ἐκείνους ἰδοὺς ἐκείνους...
 ὁ ἐκείνους ἰδοὺς ἐκείνους... ὁ ἐκείνους ἰδοὺς ἐκείνους...
 ὁ ἐκείνους ἰδοὺς ἐκείνους... ὁ ἐκείνους ἰδοὺς ἐκείνους...

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια; Καταγράψατε αὐτά.

[illegible]

- 6) Πού την τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν πού μένουν ἀθέριστοι; (Εἷς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάβαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου υπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι

[illegible]

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

- 1) Πότε ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμόν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

Εὐχαριστοῦμεν σε ὁ Θεός· ἐκείνος ἀπέσταλκεν τὸ πνεῦμά σου
ἐν εὐαγγελίῳ καὶ τοῖς ἡρώδεσιν· ἐκείνος δ' ἠγάπησεν πα-
τέρα σου.

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς.....

ἤρχισε τὸ 1948. Ἡ σπορά γίνεται τὸν Ἰούνιον.

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισιμο) τῶν γεωμήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ ἄρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ φωτογραφίαν.....

Παραϊόντες ἐγένοντο μετ' ἀχάρι ἢ δίκου. Ἐξέρχεται μετ' ἀχάρι ἢ μετ' ἐδικού. μετακινεῖται (σκαπανοφορμῆς).....

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφυλλί, βίκον); Ἐάν ναι, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.....

Ὁ σανὸς ἐξήρασετο ἐν τῷ δασοδύμῳ.....

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσσαν κ.ἄ.). Τὸν Ἰαννῆν μετ' ἀπαραν.....

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

- 5) Τὸ ἄλῳνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐὰν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλὰς οἰκογενεῖας, πῶς γίνεται ἡ χρῆ-
σις του, δηλ. μὲ ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

Ζήτησαν εις μίαν. Ήρθε, έρωτατο. ε. ιδιαιτερά. και ετοιμα
τοσο. σκευητα.

- 6) 'Από πότε αρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; . *Αρχ. αὐτῶν...*

die King Version.

- 7) Εἶδη ἄλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χύματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον
ἐστρωμένον μὲ πλάκες).

(Περιγράψατε την κατασκευήν ἑκάστου καὶ παραθέσατε σχέ-
δισμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) *Νηπάρχον καὶ Περδρα-
φωγ. (καρνιέρι), φρεν. καὶ φ. χωματὰ λυκα.*

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἄλωνα ἑκάστον ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἄλωνισμοῦ· (π.χ. τοῦ χωματάλωνα· καθαρισμός αὐτοῦ καὶ ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρχει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρων)...

ἡδὴ ἀχρεὸν γὰρ ἐὰν μὴ ἴσται... ὁ χαράσσειν...

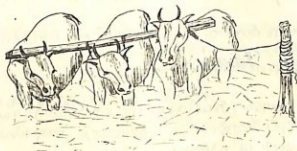
- 9) Ἡ ὡς ἂνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξίς τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν; .. 2x!... 1-2...

ημερῶν... ἀπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου.....

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὥς καὶ τὸ ἄπλωμα τῶν σταχυῶν πρὸς ἀλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἷονδήποτε ἄλλον.

Ἦχος Γαν... εἰς τὸν... ἡμνοῦσθε... καὶ... ἐκτελέσαν
 ῥίθω· ῥίθω... ὡς τὸ... καὶ... ῥίθω... ῥίθω... ῥίθω...

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦ-
 ῆσεως ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
 σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
 Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθεῖως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλώ-
 νιστου ξύλινος στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος στηλῆρος,
 στρούλουργας, δοκάνη, βουκάνη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ ὁποίου εξαρτῶν-
 ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
 ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
 κῶς, «νὰ ἔρχωνται γύρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

Ἔ. καὶ... μέσον... ἡμνοῦσθε... (ἡμνοῦσθε...)
 ἕνα... ὡς τὸ... καὶ... ὡς τὸ... καὶ...
 ὡς τὸ... καὶ... ὡς τὸ... καὶ... ὡς τὸ... καὶ...

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
 ἀλώνισμοῦ. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλώνο-
 στυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινας τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειᾶς,
 αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζώων. Εἰς ἄλλους τόπους
 εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ
 μέσον τοῦ ἀλώνιστου. Τὰ ἀλώνιζοντα ζῶα περιφέρονται συνδε-
 μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειᾶς περὶ τὸν
 λαιμόν ἐκάστου ζώου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
 ἀκόμη) ἀλώνισμός κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

της καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα).....

Πήραμε διγυριά εις διγυριά και διέσπασε πάντοτε
«αφροσύνη».

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἀλωνατισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἀλωναριστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμολόμενα. Αὕτη ὥπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχιδῶν σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζῶων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχυῶν διὰ τὸν ἀλωναισμόν των.

Σημειώσατε, ἔάν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἀλωνιστικὸν τοῦτο
μηχάνημα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάνα, δικριάνι,
βωλὸςυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις
διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμε-
ρον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητρι-
ακά. Ἡλωνίζοντο (ἢ ἀλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά μὲ ἀλωνι-
στικὸν μηχάνημα; Μήπως π.χ. ἡ κριθή καὶ τὰ ὅσπρια (κουκκιά,
ρεβίθια κ.ἄ.) ἡλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζῶων ζευγνομένων καὶ
περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχυῶν τούτων; *Ἰωάννη ε. Πύλο*

[illegible]

- δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὰ ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ;

ἀρχίζω... ἀπὸ τοῦ 10 π.μ. ... καὶ σταματῶ... ἀπὸ 4 τοῦ
 ἀπ. μ. ... πρὶν... μαλακῶν... (χαλαρῶν)
 τὸ... ἀπὸ... ἀλυσσόμεν...

- 12) Ποῖα ἄλλα ἀλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιοῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικοῦλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν):

τοῦ διχάλι... ἢ εὐάρι... καὶ ἢ τοῦ δουκράνι...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

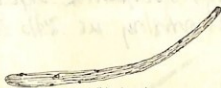
- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκό-
 πους στάχυν ; ... *Ναὶ... μὲν... τοῦ διχάλι...*

- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύ-
 πημα τῶν ζῶων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ
 φ' κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποῖα ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχε-
 διάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα). *Καὶ...
 ἀλυσσόμεν... εἶχε... τοῦ (καμτοῦ) ἀλυσσόμεν...*

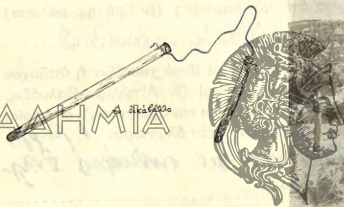
- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν;
Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου
(π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.). *ἐκ τῶν βασιλῶν... ἑλ. αὐτῶν...*

κοπάνος ἐξορμητός

ξύλο κοπανιστοῦ διὰ τὸ κοπάνισμα
μαζοῦ ἀπὸ τοῦ δημητριακοῦ...

ἐξορμητός

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν ; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά ;
Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
παραγωγῶν ; *ὕψος... μετὰ... διὰ... ἀποκατάστασιν...*

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα.
Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου ; Πόσαι
στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν ;
Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ή φωτογραφίας) Προσδοκώμενο
Εξέλιξή... Δένδρον... Κουί... Επί... Ζή... Μονοειδή... Τριτοειδή...
Ζωοτο... 2-5... Αρρώστια... Προσδοκώμενο... Εξ... Ζών...
Χαρι. 6. 10... Ζών... Καρ. 10...

- 22) Κατὰ τὸ ἀλλώνισμα διὰ τῶν ζῳῶν, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια; Ἐὰν ναί, ποῖα;
Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας;.....
Ἦξετο... τραγούδια... ὡς π.χ. μ.ε. 'λου ἀφραμιν'.....

- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἔγινε χρήσις ἀλυσιατικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας.
Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνταγισμὸς κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς). *1930. τὸν δ. α. α.*

β'. Λίχνισμα

- 1) Πώς λέγονται οί αλωνισμένοι στάχυες, έτοιμασμένοι διά τὸ λίνχισμα· (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Με ποῖον ἔργαλειον σωρεύεται τὸ λειῶμα διά τὸ λίνχισμα· πῶς λέγεται τοῦτο· (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικριγιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ... *Λειῶμα... με... θινάρια... δικριγιάνι... πουλ' τουγκράνα... θ. κυρτό... ἔχει δασυμήκης ἐκθύμα... ἑκαοθρονό... 2... δίχα... ἐξ. δασυδαοιν... 2... από τὴν χειμάτα... ὡσεὶ π' μορφὰ νά φαίνεται... τὸ ἄχρον διολι. ημοφκά... κ. ἔχου... δίχα καρπὸν... 2... ὡσεὶ π' φαίνεται*

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ;
Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο. *Καυρὸν ποιεῖ.*

*τὸ μῦθον μὲν βριμύτην διὰ τὸ λιχνισμα καὶ
αἶματι τὴν εὐχὴν 12 χίλια μύδια > (χίλις δυάσις)*

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχθυογραφῆσατε τοῦτο.....)

Μετὰ τὴν εὐχὴν φτυάρι (συγκρίτω) καὶ πάλιν (καυρὸν).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾷ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

*Ἄνδρα ἢ γυναῖκα ἢ γυναῖκα δὲ καὶ πηγαῖνα πρὸς τὴν χειρὶ αὐτοῦ
ἐλθὼν πρὸς αὐτὴν ἐκχυρᾷ ἢ ἐκχυρᾷ.*

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινὰς τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κόντυλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεῦτερον ἀλῶνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

*Κότταλα ἢ βραχέα > ὅταν λιχνίσαν τοὺς καρποὺς καὶ
ὅταν ἔσθω διὰ τὰ μεμιασμένα καὶ κατὰ σήμερον
πάντα ἔσθω καὶ μακρὰ καὶ μικρά.*

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζευῖσις τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλῶνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλῶνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)* διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
 ηθίζεται τοῦτο

.....

- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
 πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμέναντα
 χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχυῶν (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ;

..... μετὰ τὸ δριμόνι,

.....

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπαμακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
 ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

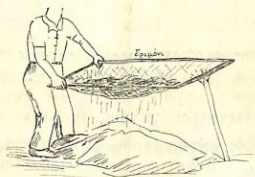
ΑΘΗΝΩΝ

κοσκίνο καλὸν δριμόνι

κόσρος ἢ ἀνέμωσις

δριμόνι

νων με ὅπας διαφόρων μεγεθῶν* π.χ. με τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
 κατὰ τόπους : βολίστρη, δριμόνι, δριμόνι, δριμόνι, δριμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχθυογραφήσατε δὲ ἡ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν)

7) Ὅταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ;
Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται ; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυ-
ρὸς ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποῖα ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται
κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος
(θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς
τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ;

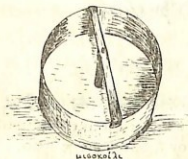
Εὐρὸς μετὰ γὰρ ἐνὶ ἡμετέροις αἰσῶν ἐστὶν ἡμεῖς
 ΔΗΜΙΑ ὅς ἐστιν ἡμεῖς ΔΘΗΝΩΝ

8) Ἄλλα ἔθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθὴ κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην.

γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἀλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνθήκη. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἀλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις ὀκάδας, εις κοιλά κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνο-
γράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).....

Παύρην μετρούμεν ὁνομαζόμενῃ ἰ. καὶ ὀ. > θὰ ἔπαρ-
την ἄρην 24 δισάδων καὶ τὸ < μετὰ δι. > 12 ὀκάδων.
Ὁ. καὶ ὀ. < ἔργον ἀρβανιεὶ < ἄ. οἱ. >

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἄλωνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἀλφονιάτικο, κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα,
χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτο-
γραφίας αὐτῶν)

Ὁ. ἀγρίνι διὰ ἔλυστον καὶ κα' εἰδίδοιο καμμία
ἔρμενι ἢ δισάδων καὶ 2.2

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ
ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκ-
κων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσηιν τὰς σχετι-
κὰς συνηθείας)

Τυγὲ καὶ σμίεα... ἀρμενιον... καὶ 2.2...
εἰ καὶ σμίεα... ἔργον, καὶ... ἔρμενιαν... 300 - 1.000 ὀκάδων.

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἄχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ
χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἄλωνι. Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὕπαιθρον ; ... *ἐξ ἡλ. ἀρχυρῆ*

- 5) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
θερισμοῦ ἀπὸ τούτους καλυτέρους στάχους ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ...

καταὶ ἡμ. διαρμύειαν τὸν δόρυφον

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχύων,
τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποίου τοῦ σχήματος ποῦ φυλάσσεται.
πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ...

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
τόπον σας ἀναμμα φωτιάς εἰς τὸ ὕπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

*ἐν ὥραν ἡ διατάσσεται καὶ μετὰ
(μαίψιμο τὸν τῆς)*

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; *ἐξ ἡλ. ἀρχυρῆ
ἐν ὥραν ἡ διατάσσεται καὶ μετὰ
μαίψιμο τὸν τῆς*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1

ΠΩΣ ΕΓΙΝΕΤΟ Η ΚΑΛΑΜΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ Η ΣΥΓΚΟΜΙΔΗ
ΤΩΝ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΩΝ
ΕΙΣ ΤΟ ΛΟΥΤΟΥΦΙ ΘΗΒΩΝ.

Πρό τοῦ 1920 ἡ ἐργασία γιὰ τὴν προετοιμασίαν τοῦ χωραφιοῦ γιὰ τὴν σπορά τοῦ σιταριοῦ ἄρχιζε πολὺ νωρὶς καὶ ἐγίνονταν στίς λεγόμενες ράχες, γιὰτί οὐ πεδινές ἐκτάσεις, τὰ ἑβαρικά,, προωρίζονταν κυρίως γιὰ τὴν βοσκή τῶν ποιμνίων. Τό χέρσο χωράφι ἔπαιρνε ἓνα ὄργωμα τὸ Γενάρη γιὰ νὰ παραχωθοῦν οἱ καλαμιές, ὥστε νὰ χρησιμεύσουν γιὰ λίπασμα. Ἐάνε ὄργωμα τὸ Γενάρη-γιὰ νᾶχης στᾶρι μέ σ τ' ἁλώνι,, λέει ἡ γνωστή παροιμία. Τό χωράφι ἤθελε πολλὰ ὀργώματα, ἀφοῦ αὐτά ἦταν ὅλη ὅλη ἡ περιποίησις του. Λιπάσματα δέν ὑπῆρχαν. Πρωτοχρησιμοποιήθηκαν κατὰ τὸ 1935 καὶ πάλι μέ μεγάλη δυσπιστία, ἀφοῦ ἀρκετόν καιρό μετὰ εἶχαν παύσει νὰ χρησιμοποιοῦνται καὶ ἐχρειάσθηκε ἡ ἐπιμονή τῶν γεωπόνων νὰ τὰ ἐπιβάλῃ.

Τὸν Μάρτιο, κανονικά, ἐγίνονταν τὸ πρῶτο ἀλέτρι, τὸ λεγόμενο ἑσκήωμα,, Τόαν Αὐγουστο, ἀκολουθοῦσε τὸ ξαναεργάσιμα, τὸ γνωστὸ ἑδιβόλισμα,, Τὰ ὀργώματα αὐτά στὴν ἀρχὴ ἐγίνονταν ἀπὸ τὸ ξύλινο ἀλέτρι, τὴν ἑκολοβίνα, πού τις περισσότερες φορές κατασκευάζονταν ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς γεωργούς, πού εἶχαν ὅλα τὰ ἐργαλεῖα γιὰ τὴν κατασκευὴ καὶ μεταρρυθμίσεις τῆς τριβόλας, ἑλλοπαί, κουντοῦρι, σπάθι, σπάθι, σπᾶθι, σπᾶθι, σταβάρη, σταυρό, φτερό καὶ ὑνὶ καὶ σπανιώτερα ἓνας ἀπλόος κάρης, σπᾶθι κ.λ.π.

Ἀπὸ τὸ 1910 καὶ μετὰ ἐχρησιμοποιήθηκε τὸ σιδερένιο ἀλέτρι, ἡ λεγομένη ἑγερμανικιά,, πού ἐπρομηθεύοντο οἱ γεωργοὶ ἀπὸ τὴν θῆβα. Τὸ ὄργωμα ἐγίνονταν μέ τὰ βόδια ἀπὸ τις λιγώτερες οἰκογένειες, οἱ περισσότερες ἐχρησιμοποιοῦσαν τὸ ζευγάρι τῶν μουλαριῶν (ζευγάρισμα). Σήμερα στὸ χωριὸ δέν ὑπάρχουν βόδια καὶ τὰ ζευγάρια εἶναι ἐλάχιστα. Τὰ ὀργώματα γίνονται ἀπὸ τὰ τρακτέρ, πού ἄρχισαν νὰ χρησιμοποιοῦνται τὸ 1935, ἀλλὰ στὰ μεταπολεμικὰ χρόνια ἡ χρῆσις των ἔγινε σχεδὸν καθολική.

Γυρνοῦμε πάλι στὸ Αὐγουστιάτικο διβόλισμα. Σ' αὐτὸ ἐδινόταν προσοχή νὰ μένῃ ἑτρέπι,, ἓνα κενὸ δηλαδή, γιὰ νὰ κτυπήσῃ ὁ ἥλιος τὸ χῶμα καὶ ἀπὸ τις δύο πλευρές.

Τὸν Σεπτέμβριο-Ὀκτώβριο γινόταν καινούργιο γύρισμα τοῦ χωραφιοῦ τὸ ἑτριβόλισμα,, Τίς περισσότερες φορές, ὅμως, τὰ ὀργώματα περιορίζοντο εἰς 2: τὸ Αὐγουστιάτικο ἑσκήωμα καὶ τὸ Ὀκτωβριανὸ διβόλισμα. Στὸ καλὰ μπόκι, πάντως, τὸ Φεβρουάριο ἦταν ἀπαραίτητο ἓνα τριβόλισμα.

Ἡ σπορά διαρκοῦσε ἀπὸ τις ἀρχές Νοεμβρίου ὡς τὰ τέλη Δεκεμβρίου καμμιὰ φορά. Οἱ γεωργοὶ αὐτὴν τὴν ἐποχὴ εἶχαν πολλή δουλειά. Βιάζονταν νὰ προλάβουν τὸν καιρό, γιὰτί κινδύνευαν νὰ μείνουν τὰ χωράφια ἄσπαρτα, ἂν ἔπιαναν οἱ μεγάλες βροχές. Σηκώνονταν ἀπὸ τις 3 τὸ πρωί. Ἐβράντιζαν τὸ σιτᾶρι μέ γαλαζόπετρα, ἐφόρτωναν τὸ σπόρο στὰ ζῶα καὶ φορῶντας

. / / .

“γουννοτσάρουχα,, γιά τίς λάσπες τραβοῦσαν γιά τό χωράφι κρατῶντας στό χέρι φανάρια.”Όταν ἔβλεπαν ἔφθαναν στό χωράφι κρεμοῦσαν ψηλά σέ 2 καλάμια τά χωράφια φανάρια,ώστε νά βλέπουν τίς ἄκρες τοῦ χωραφιοῦ.Καθώς ἄρχιζαν τήν σπορά ἐπῆγαινε ὁ ἕνας μπροστά καί καθοδηγοῦσε τόν ἄλλο φωνάζοντας:-’Εδῶ...πηγαίνω μπροστά...

Τό ζευγάρισμα ἐκρατοῦσε ὅλην τήν ἡμέρα.Κατά τίς 10 τό πρωί ἔβαζαν στά ζῶα τά “χεροτσούβαλα,, μέ τό σανό κι οἱ ἴδιοι ἔτρωγαν τό κολατσό, ἀπαραίτητα συντροφευμένο μέ τό κρασί.Τό χωράφι ^{τοῦ} ὑπέρνοναν μέ προσοχή βάζοντας σημάδι κάθε 18 μέτρα στό φάρδος καί σ’όλο τό μάκρος μέ κύκλους, πού ὅσο ἐπῆγαιναν ἐστένευαν.

Τό μεσημέρι ἐξέζευαν γιά νά ξεκουρασθοῦν ἄνθρωποι καί ζῶα.Τά ζῶα θά ἔτρωγαν τό κριθάρι τους καί οἱ ἄνθρωποι τό λιτό φωμοτύρι τους μέ τίς ἐλιές ,τήν ρέγγα,τά βρεγμένα κουκιά καί τό σκόρδο.Μετά τό μεσημεριανό φαγητό ἡ σπορά συνεχιζόταν ὡς τό ἡλιοβασίλεμα.Πρίν φύγουν ἐπρόσεχαν νά κόβουν αὐλάκια,ὅπου εἶχε κλίσι τό νερό,γιά νά μήν πνιγῇ τό σιτάρι.

Μέ τό τέλος τῆς σπορᾶς ὅλα ἀήνονταν στήν θεία Πρόνοια.Λιπάσματα δέν ὑπῆρχαν,ραντίσματα δέν ἐγίνονταν.Οἱ σπορεῖς καί οἱ ραντιστικές ἀντλίες πολύ ἀργότερα ἤλθαν στό φῶς.

Τόν Μάιο ἐγινόταν ὁ θερισμός τῆς κενῆς καί τῆς βρώμης.”Εβγαίνουν τά ρεβύθια,τά κουκιά,τό ἄγριο λαθούρι,τό ἡμερο λαθούρι,ὁ βίκος καί οἱ ^{φικίες} ~~φικίες~~ ^{σουμα, πού σουμα} (Αλωνασή),ἐφῄνε στο χωριό ἡ πολυπόθητη ὥρα τοῦ θερισμοῦ. Τότε ἤρχοντο καί οἱ ἐργάτες ἀπό τά Μέγαρα,τά Βίλλια,τήν’Ελευσῖνα κι αὐτήν τήν Σαλαμῖνα.

Οἱ γεωργοί ξυπνοῦσαν καί πάλι χωράματα,ἀλλά ὁ θερισμός ἄρχιζε γόρ ~~ἀπ’αἰς 10~~ λίγο ἀργότερα.Πρίν ἀρχίσουν ἐπρόσεχαν νά βάλουν μιᾶ κάλτσα ἡ ἕνα μουσαμᾶ στό ἀριστερό χέρι καί νά φορέσουν μιᾶ ποδιά γιά νά μή σκίσουν τό φόρεμα ἡ τό παντελόνι τους.Στό δεξιῖ ἔπιαναν τό ὀδοντωτό ὄρεπᾶνι καί ὁ θερισμός ἄρχιζε.Τό σιτά ρι ἐκόβονταν 30 περίπου ἐκατοστά ἀπό τό ἔδαφος.Κάθε 6 χερόβολα τά ἐτοποθετοῦσαν σέ ἕνα σημεῖο σταυρωτά γιά νά γίνη τό “λιμάρι,,.Κάθε 3 λιμάρια ἔφτειαχναν τό δεμάτι.”Όταν ἔβγαζαν τό “νέργο,, τῇ σποριά ,ὀδηλαθ,οἱ ἐργάτες ἔδεσαν τά δεμάτια μέ δεματικά ἀπό στριφτή σίκαλη,πού εἶχαν ἐτοιμάσει ἀπό τό σπῖτι οἱ γυναικί-κες. Ὁ θερισμός μέσα στήν καλοκαιριᾶτικη κάψα δέν ἐγίνονταν ἐν τούτοις μουγγά.Οἱ θεριστάδες ἄνδρες ἡ γυναῖκες τραγουδοῦσαν ὁμορφα τραγουδία ἀπό τά ὁποῖα λίγα μόνον δυστυχῶς κατάφεραν νά θυμηθοῦν οἱ παλαιότεροι. Μερικά εἶναι ἀρβανίτικα,ἐφ’ὅσον ἡ ἀρβανίτικη διάλεκτος ὁμιλεῖται καί σήμερα ἀκόμη.Αὐτά προσπαθήσαμε νά τά παραφράσωμε,δέν ξέρομε ὅμως ἂν τό ἐπιτύχαμε κι ἂν ἀποδίδομε τήν μορφή τοῦ τραγουδίου.

I

Μού Μαρία, μού Μαρία άνοιξε τό χέρι σου
νά σέ κτυπήσω, άνοιξε τό χέρι σου
νά πιάσω, κι έγώ δέν έχω προσκέφαλο
(Παράφρασις από τά άρβανίτικα)

2.

Σέ περιβόλι θέ νά μπώ
για νά διαλέξω όπωρικό
κι όπωρικό δέν εύρηκα
μέ μιά ξανθή μπερδεύτηκα

3

Περιβόλι μου 'ργωμένο
μαργαριταροσπαρμένο
Έχει γύρω γύρω άλδάνες
καί στή μέση μαντσουράνες
"Έχει μιά μηλιά στή μέση
Παναγιά μου πώς μ'άρέσει

4

Μού Μαρία, μού Μαρία τί έγινε τό κορμί
- Τό μισό τό ήπια καί τό μισό τό νοσά
Μού Μαρία, μού Μαρία τί έγινε τό κορμί
~~ΑΚΑΔΗΜΙΑ~~ (παραφρασις από τά άρβανίτικα)

5

Ό ήλιος έπιασε τήν κατηφόρα
κι ό άφεντικός τρίζει τά δόντια
(παραφρασις εκ τής άλβανικής).

ΑΘΗΝΩΝ

Τά ζαμάτια τ' απόγευμα 2-3 εργάτες τά έθιμώνιαζαν σέ θημωνιές πού έ-
βταναν μέχρι 40 μέτρα μάκρος, 15 μέτρα φάρδος για ν' αρχίση τό άλώνισμα.

Τό άλώνισμα έγινόταν στό χωματάλωνα ή σπάνια, αν υπήρχε κατάλληλος
χωρος, στό πετράλωνα, πού ήταν φτειαγμένο από πέτρες σάν καλντερίμι. Λίγο
πρίν αρχίση τ' άλώνισμα ειχε γίνει ή έπισκευή. Βρέχονταν μέ νερό καί σκε-
πάζονταν μ' έλαφριά στρώση άχερο για νά κλείσουν οί χαραμάδες.

Τό άλώνι έπρεπε νά ήταν σέ μέρος ψηλό ώστε νά τό πιάνουν όλοι οί
καιροί για τό λίνχισμα. "Αν δέν ήξερες καλά τά μυστικά του εκινδύνευες
νά χρειασθής μέρες για νά τελειώσης τό λίνχισμα.

Στ' άλώνι, λοιπόν, έρριχναν 500-1000 δεμάτια, κι έκαμαν μιά στρώση κυμα-
κλική γύρω από τόν "στραμπουλιάρη,, τό παλούκι πού στήνονταν στή μέση
καί γύρω του έφερναν βόλτες πέντε ως δέκα ζώα. Τα ζώα ήταν δεμένα μεταξύ
τους μέ θηλιές. Ό "άλωνιέρης,, έπρόσεχε τά ζώα νά φέρνουν μισή ώρα στρο-
φές δεξιά καί μετά άφηνε τό σχοινί, ώστε νά φέρουν άλλη μισή ώρα στροφές
άριστερά καί έτσι νά ξεζαλίζονται τά ζώα. "Αφού έτσι έσπαζαν τά "κότσα-
λα,, κι έμενε τό κεφάλι τότε έγινούσαν μέ τά "καρπελά,, καί τά "δικού-

λια,, τὰ ἐπάνω κάτω. Κατόπιν ἐπερνούσαν τὰ ζῶα μέ τὰ ἴντουγένια,, τίς σανάδες, δηλαδή, πού εἶχαν ἀπό κάτω λεπίδες κοφτερές. Στήν ἀρχή τὸ ντουγένι γύριζε δίχως ἀναβάτη. Μετά ἀμέβαινε ὁ ἀλωνιέρης κι ἀπό κοντά τὰ μικρά γιά νά κάνουν ἑκαβάλα,,. Ἀφοῦ τοῦτο ἐγινόταν 2-3 φορές ἐβγαζαν τὰ ζῶα γιά ν' ἀρχίσουν τὸ λίχνισμα.

Τὸ ἑλιδμα,, γιά τὸ λίχνισμα ἐμαζεούταν σέ σωρὸ ὕψους I, B μέτρου μήκους IO μέτρων καὶ πλάτους 2 μέτρων. Τὸ μόνο ἐργαλεῖο τοῦ λιχνίσματος ἦταν τὸ ξύλινο καρπελὸ. Μὲ τὸ φύσημα τοῦ ἀέρα 2-3 ἐργάτες ἀνέβαιναν στήν κορυφή κι ἐσήκωναν τὸ σιτάρι καὶ τ' ἄχερο, ὥστε τὸ σιτάρι σάν βαρὺ πού ἦταν νά πέση κάτω καὶ τ' ἄχερο νά φύγη. Αὐτὴ ἡ δουλειὰ κρατοῦσε ὡς τὸ ἡλιοβασίλεμα. Ἄς μὴ ξεχάσουμε ὅτι τὸ ἀλώνισμα δέν ἄρχιζε πρῶτ', οὔτε συνεχιζόταν μετὰ τίς 4 τ' ἀπόγευμα γιά νάμ μή ἑλουρώνη,, τὸ σιτάρι καὶ τὸ στάχυ ἀπὸ τὴ δροσιά.

Κι ἔφτανε ἡ ὥρα πού ὁ μαζεμένος καρπὸς θά ἔμπαινε σὰ τσουβάλια, θά ἐκουβαλιόταν στό σπίτι γιά νά γιομίσουν τὰ ξυλένια ἢ καλαμένια ἀμπάρια καὶ τὸ ἄχερο θά στοιβάζονταν στήν ἀποθήκη (ἀχερῶνα).

Ὁ θερισμὸς τελείωσε. Οἱ γυναῖκες θά συναῖσουν IO ἀπὸ τὰ πιὸ μεγάλα κεφάλια, θά τὰ πλέξουν καὶ θά τὰ κρεμάσουν στό εἰκόνισμα ἢ στόν μεγάλο καθρέπτη νά βλέπουν καὶ νά συγκρίνουν τὴν παραγωγή μὲ τὴν ἐπομένη. Οἱ ἐργάτες ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά θ' ἀφήσουν ἕνα μικρὸ μέρος τοῦ χωραφιοῦ ἀθέριστο καὶ θά τ' ἀφιερῶσουν ἑστὲ γένεια τὸ ἀφεντικῶ,, θά μαζεθοῦν παρὸς καὶ θά ἐκτελέσουν τὰ δουλειὰ, πρὸς αὐτὸν πρὸς αὐτὸν νει πὼς θά ναι πάλι καὶ τοῦ χρόνου νά παύσων στήν ἴδια παρέα.

Ἐνα ἔθιμο σχετικὸ κι αὐτὸ μὲ τοὺς ζένους ἐργάτες, πού ἔφευγαν τὴν τελευταία ἡμέρα γιά τὰ χωριά τους εἶναι καὶ τὸ ἀκόλουθο: Τὸ ἀφεντικὸ ἑλιδς,, καὶ ἐπότιζε ἀπλόχερα τοὺς ἐργάτες γιά τὴν καλὴ σοδειά, ἐνῶ ἕνας ἀπὸ τοὺς δικούς του ἔκρυβε μέσα σὰ τσουβάλια τὸ σιτάρι, πού εἶχαν πάρει γιά πληρωμὴ ἕνα ἀντικείμενο τοῦ σπιτιοῦ (κατσαρόλα, δοχεῖο κ.λ.π.). Μετὰ ἀπὸ τὸ γλέντι οἱ ἐργάτες ἀνέβαιναν σὰ ζῶα τους νά φύγουν εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν περιποίησι καὶ τὴν ἀμοιβή. Λίγο ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ ὅμως τοὺς προλάβαιναν... ἀγριεμένοι τὸ ἀφεντικὸ καὶ οἱ ἄλλοι. Τοὺς φώναζαν: "Ἐ σεῖς σταματῆστε, θά σᾶς φάξουν. Δέν φτάνει πού φάγατε καὶ ἤπιατε μᾶς κλέφατε καὶ τὴν προῖκα μας,,. Οἱ ξένοι ἔκαμαν πὼς τὰ χάνουν. Διαμαρτύρονταν πὼς ἄδικα τοὺς κατηγοροῦν, πὼς αὐτοὶ εἶναι τίμιοι κ.λ.π. Στὸ τέλος τοὺς προκαλοῦσαν νά φάξουν σὰ σακκιά τους. Κι ἄρχιζε τὸ φάξιμο, ἐνῶ ἀντηλλάσσοντο ἄσ τεῖα καὶ πειράγματα. Κάποτε τὸ ἀντικείμενο εὐρίσκονταν, ὁ κάτοχός του τὸ ἐπαίρνε πίσω κι οἱ ἐργάτες ἔφευγαν ξεπροβοδισμένοι ἀπὸ τ' ἀστεῖα, τὰ γέλια καὶ τὰ τραγούδια πρόθυμοι νά ξανάρθουν τὴν ἄλλη χρονιά, προσέχοντας τώρα πιά νά μὴν πιασθοῦν κλέφτες...

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὅμως δέν πρέπει νά παραλείψωμε νά ποῦμε καὶ δυὸ λόγια καὶ γιά τοὺς ἑσταχολόγους,,. Αὐτοὶ ἦσαν πτωχοὶ ξένοι γέροντες καὶ μικρὰ παιδιὰ, πού ἐμάζευαν τὰ στάχυα, πού ἔπεφταν ἀπὸ τὴν ἐργατιά. Κατόπιν τὰ ἔκαμαν μάτσα 5-IO δεμάτια κι ἐπῆγαιναν στόν ἥσκιο γιά νά τὰ κοπανίσουν μὲ τὸν ἑκόπανο,,. Ὁ κόπανος ἦταν ἕνα ξύλο μακρὺ ὡς μι-

Παρατήρησις

Ἡ παροῦσα συλλογὴ ὑφ' ἧς συνθῆκας ἐπραγματοπ. ἰήθη δὲν ἡμπορεῦ νά θεωρηται πλήρης. Ὁ διαθέσιμος χρόνος ἦτο ἐλάχιστος δι' ἐξαντλητικὴν καὶ ἀπολύτως ἀσφαλῆ ἐργασίαν. Ἐξ ἄλλου ὁ συλλογεύς, ἄμειρος ἐν πολλοῖς, τῶν γεωργικῶν πραγμάτων καθ' ἣν ἔννοιαν ἀπητοῦντο, ἦτο ἀδύνατον νά βιώσῃ εἰς τόσον ὀλίγον χρόνον πάντα ὅσα τοῦ ἐδίδοντο ὡς πληροφορεῖται, νά δι-
ασταυρώσῃ αὐτά κ.λ.π. εἰς ἐποχὴν μάλιστα νεκρὰν γεωργικῶν ἀσχολιῶν.

Δέον νά προστεθῇ, ἀκόμη, ὅτι οἱ γεροντότεροι ἐλάχιστα πράγματα ἐνεθυ-
μοῦντο ἀπὸ τῆν πρό τοῦ 1920 ἐποχῆν καὶ τελικῶς ἠνάγκασθην νά καταθυ-
γῶμεν ἐς νωτέρους ἔχοντας περισσοτέρας γνώσεις ἐπὶ τῶν γεωργικῶν ἐν
γένει. Τῶν παλαιωτέρων αἱ παραστάσεις, ἄλλωστε, ἦσαν στενῶς συνδεδεμέναι
μέ τήν ἁλβανικὴν ὁρολογίαν καὶ τοῦτο ἐδυσχέρανε πολὺ τὴν προσπάθειάν
μας. Ἡ παράφρασις δὲν ξεύρομεν ἐάν ἦτο ἐπιτυχής.

Πάντως συλλογή αξία του όνόματός της, νομίζομεν, ότι απαιτεῖ μέγαν χρόνον, συλλογέα ἀπηλλαγμένον τῶν πολλαπλῶν ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἔργου του ἀπασχολήσεων καὶ μέσα, ἅτινα δυσστηνῶς δέν εἶναι πάντοτε εὐκόλον νά ὑπάρχουν.

Χαρ. Δ. Σαπουντζάκης
Λουδοβίκος Γερβών.

ΑΘΗΝΑΝ

σό μέτρο από άγριελιά, πού είχε μιά καμπυλότητα στή μέση ώστε νά μή κτυπά-
η τό χέρι καθώς θά έκοπανούσε τό στάρι επάνω σ' ένα πρόχειρο ροϋχο ή σεν-
τόνι. Μετά τό κοπάνισμα ακολουθούσε τό λίνχισμα ή μέ τό 'δριμόνι,, (μεγά-
λο κόσκινο, πού ή μιά του άκρη στερεονόταν μέ ξύλο) ή τίς περισσότερες φο-
ρές μέ τό κόσκινο του χεριού, άς πούμε τό 'σιδίσι,,.

Η έμφάνισι στο χωριό των θεριζοαλωνιστικων μηχανων (θερισμός, αλωνισμός
καί ξεχώρισμα στο χωράφι του σανού), πού έγινε από ξένους στα πρώτα μετα-
πολεμικά χρόνια καί από έντοπούς ιδιοκτήτες στα 1957 περίπου έχει άνατρε-
ψει όλην αύτήν τήν είδυλλιακή εικόνα του θερισμού, του αλωνισμού καί του
λινχίσματος. Επίσης ή εύρυτάτη χρήσι των (τρακτέρ) πρωτοέμφανίσθησαν τό
1935) καί των σπαρτικων μηχανων έχουν άπλοποιήσει πολύ τήν κοπιαστική
έργασία του ζευγαρώματος καί της σποράς. Έν τούτοις καί σήμερα συναντā
κανείς ζευγάρια νά όργάνουν μέ σιδερένιο άροτρο (τό ξύλινο έχει εξαφα-
νισθί από πολλά χρόνια από τό χωριό) καί βλέπει γεωργούς μέ τίς ποδιές.
άΟ θερισμός όμως γίνεται σχεδόν αποκλειστικά μέ τίς μηχανές Μικρά μόνο
καί όύσβατα χωράφια έχουν μείνει για τά δρεπάνια. Εργάτες πιά δέν έρχον-
ται από άλλα χωριά. Αντίθετα φεύγουν από τό Λουτουφί ιδιοκτήτες καί εργά-
τες μέ τίς μηχανές για νά θερίσουν σέ άλλα χωριά της Άττικής καί Βοιωτί-
ας, ώσπου νάρθη ή ώρα του θερισμού στο χωριό τους για νά ξαναγυρίσουν πάλ-
· πίσω νά θερίσουν τά δικά τους καί των συγχωριανων τους τά σιτάρια.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

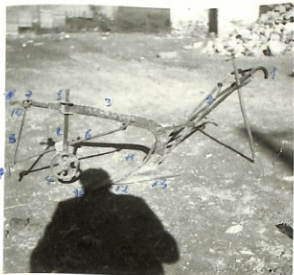

ΑΘΗΝΩΝ

Η συλλογή αύτη έπραγματοποιήθη από της 10ης έως της 31ης 'Ιανουα-
ρίου 19~~70~~. Πληροφορητάι: 1) Κοβάνης 'Αναστάσιος έτών 55, εκ Λουτουφίου
2) Παπαναστασίου Θεόδωρος έτών 50, εκ Λουτουφίου, 3) Παπαναστασίου Γεώργι-
ος έτών 50 εκ Λουτουφίου. Απαντες απόφοιτοι Δημοτικού.

Συλλογείς: (Χαράλαμπος Δ. Σαπουντζάκης, διδάσκαλος)

7

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ὑπόμνημα Φωτογραφιών.

1) Ξιδυρῶν ἄροτρον. — ζιτῆνι (ζαῖρι)

1. κερασία

2. ἴσος (συρίγματα κερασιῶν)

σταβάρι

ρόδα

"

ωω

εἰ τι λίσσε

7. θηρία

8. ἰδιός

9. αἰαρός ἰδιότης

10. βίβ

11. γλῆρ

12. βάλει S

13. κοινάρι

14. ὄνι.

2) Ξιδυρῶν ἰδιότης (ἰδιότης) ἰδιότης

κερασία

σταβάρι

4. ἰδιότης

5. ἰδιότης

6. αἰαρός

7. θηρία

8. ἰδιότης (ἰδιότης ἰδιότης)

9. αἰαρός

10. βίβ

11. ὄνι.

3) ὁ σταβάρι

1) σταβάρι

2) σταβάρι

3) σταβάρι

4) σταβάρι

1) σταβάρι

2) σταβάρι

3) σταβάρι

4) σταβάρι

4) διάφορα ἰδιότης ἰδιότης.

αἰαρός 2 = σταβάρι 3 = σταβάρι 4 = σταβάρι

αἰαρός 2 = σταβάρι 3 = σταβάρι 4 = σταβάρι

- γ) = 1 - δρεσάιν δελνυρά φ=9.
2 δρεσάιν " N=11
3 : δρεσάιν γενίδη
Δ) : η ποσά.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ

τομπαί.

Μοντοίγιον Ανθών
Εκωννερής Χρ.

α. Ξεῖ βίβρα μινταί τι εὐδόναν.

Εἰσόντασ ἀμμάδ εὐν μινταί ποί
αὐτῶν προέχοντασ τοῦ αὐτῶν.

Πασσόντ εὐφανή εὐντα (α.χ. εὐα μέγαρο εὐν
αὐτῶν εὐντασ τῶν παραμυτῶν μινταί Χρυσά.

Μαρία, Μοῖ Μαρία

α. εὐα εὐα
εὐα εὐα

μαί τοῦ μινταί εὐα

βρῶ Μαρία, βρῶ Μαρία

τι εὐντα εὐα

μαίτ μινταί εὐα εὐα (αὐτῶν εὐα εὐα εὐα εὐα)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 4) Περιβόρι μινταί εὐντα
μαίτ μινταί εὐα εὐα
εὐα μινταί εὐα εὐα
μαίτ μινταί εὐα εὐα
μαίτ μινταί εὐα εὐα
μαίτ μινταί εὐα εὐα

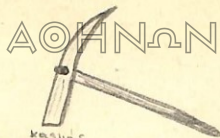
α. εὐα εὐα εὐα εὐα εὐα
α. εὐα εὐα εὐα εὐα εὐα (αὐτῶν εὐα εὐα εὐα εὐα)

Τεσίπα

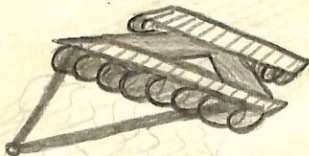

αρίδα

κασιγας

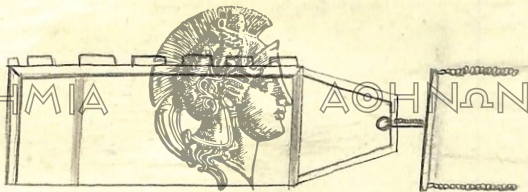
ζοιβή

χαίρα

δινούλι.

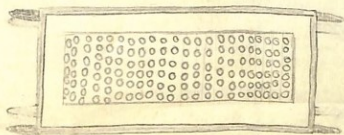
ντουγι¹νι

56.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

επίσης
(από την)

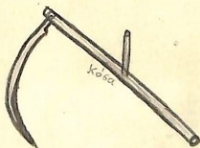
δριμόνι

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

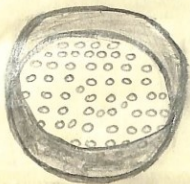
Παταροβρυχίς

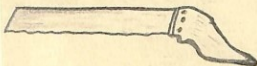
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

νριζίσι
(κόβειν).

μαδνίρι

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

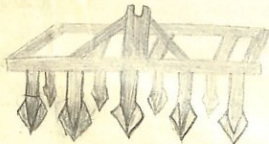

ΑΘΗΝΑΝ

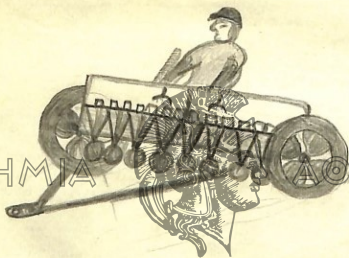
γλυφί σιδερένιο

νότερα

παμπροπύς

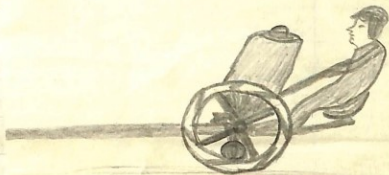

βαρύνει

197

βαρύνει ζών

βαμβουοσπορεύς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

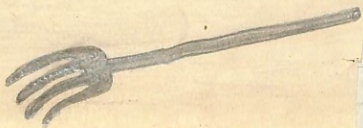

ΑΘΗΝΩΝ

διχάλι.

παλός τυρο

καρ πέλο.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

χαρὶς ἔσται